

Ruimte voor God, om mens te worden

Tekst: Evelyn Underhill (1875-1941)

Als we criteria zoeken om ons geestelijk leven op zijn kwaliteit te beoordelen, dan zijn dat eerder de kalmte, de vriendelijkheid en de kracht van ons dagelijks leven, dan verheven religieuze inzichten of vurige religieuze emoties. Je kunt die criteria overal en altijd toepassen. Het gaat om de kalmte, de vriendelijkheid en de kracht waarmee we op weg zijn, in de wisselende weersomstandigheden van het leven, bij het klimmen en dalen, op alle soorten wegplaveisel; in wisselende familie omstandigheden, bij teleurstellingen die ons overkomen in ons persoonlijk leven en in ons beroep, bij onverwachte tegenslag of ziekte, bij wat we religieus wel en niet ervaren. Kalmte, vriendelijkheid en kracht zijn de drie stempels die de Geest drukt op degenen die zich in zijn werkingskracht laten meenemen.

Lezing uit de bijbel: Genesis 1, 26-31

Overweging

Het motto van Westerwert en Nijkleaster - 'ruimte voor God, om mens te worden' - is een raadselachtig, compact zinnetje dat echt uitgepakt moet worden. Je snapt het niet in één keer en zelfs als je het een beetje denkt te snappen is er nog wel meer aan te ontdekken. Voor de zomer heeft ds. Hinne Wagenaar er een mooie preek over gehouden aan de hand van een verhaal over Jezus (zie ...). Ik doe vandaag een duit in het zakje en neem als uitgangspunt een heel ander bijbelverhaal: de schepping van de mens. Het is op de zesde dag, nadat God aarde en hemel, zon en maan en sterren, planten en dieren heeft gemaakt:

God zei: 'Laten Wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op Ons lijken.'

(...)

God schiep de mens als zijn evenbeeld,
als evenbeeld van God schiep Hij hem,
mannelijk en vrouwelijk schiep Hij de mensen.

Het scheppingsverhaal is natuurlijk geen wetenschappelijke beschrijving van de oorsprong van de wereld en de mensheid. Het is een lied dat ons wil verleiden om met andere ogen om ons heen en naar onszelf te kijken dan we gewoonlijk doen. In ons dagelijks kijken zijn we meestal heel snel: in één oogopslag besluiten we: dit is mooi, dat is lelijk, dit is goed, dat is fout, die persoon is aardig, die is ... vul maar in. Het scheppingsverhaal wil ons de ogen openen voor de veel grotere rijkdom van het bestaan.

In deze overweging beperk ik me tot één zin uit het verhaal en knip die in twee stukken:

1. God schiep de mens...
2. ... als zijn evenbeeld

1. Het begint met 'God schiep de mens'. Wat je je daar ook precies bij voorstelt - het laat ons stilstaan bij het feit dat we ons leven kado krijgen. We hebben onszelf niet gemaakt, dat zouden we niet eens kunnen. Wij zijn stuk voor stuk een kado. En ook nog eens een heel, heel mooi kado. God bekijkt het rustig en ziet: 'Het is zeer goed'.

Ik hoorde eens iemand zeggen: als je aandachtig naar iets kijkt, ga je je vanzelf verwonderen. Een beetje zoals God in het scheppingsverhaal. Probeer het maar uit ...

- Kijk eens aandachtig naar een bloem. Je gaat je vanzelf verbazen over de kleuren, de vorm, de verscheidenheid. Je verwonderen over een bloem is gemakkelijk.

- Kijk eens aandachtig naar een ander. Dan is het al iets lastiger om niet meteen 'iets te vinden' van die persoon, maar alleen te kijken. Toch zul je merken, ook nu ga je je verwonderen.
- Kijk eens aandachtig naar jezelf in de spiegel. Kun je nu je kritische blik achterwege te laten en alleen maar te kijken? Wat gebeurt er?

Aandachtig kijken en je verwonderen, dat is al 'ruimte maken voor God'.

2. We maken de tweede stap: 'God schiep de mens *als zijn evenbeeld.*' Of zoals het in de vorige bijbelvertaling stond: 'naar zijn beeld, in zijn gelijkenis.' Van de dieren wordt in het scheppingsverhaal steeds heel nadrukkelijk gezegd: God schiep de dieren naar hun soort (of naar hun aard): een poes als een poes, een kievit als een kievit, een koe als een koe, precies zoals ze zijn. De mens wordt niet 'naar zijn soort' of 'aard' geschapen, maar 'als Gods evenbeeld.' Wat wil dat zeggen?

Misschien is het het makkelijkst om te beginnen bij *wat niet*. Er lopen op onze wereld nogal veel zelfverkleerde goden en godjes rond. Je hoeft maar om je heen te kijken, van Kremlin tot Tweede Kamer, van bussinesslounge tot dorps huis tot boerenerf - ze zijn eigenlijk overal. Die manier van 'God zijn' zal zeker niet bedoeld zijn. Gelukkig zijn er als je iets beter kijkt ook inspirerende en hartverwarmende mensen in soorten en maten - ook op boerenerf, in dorps huis, bussinesslounge, Tweede Kamer en hopelijk zelfs het Kremlin - van wie je denkt: dat lijkt er al meer op, op het evenbeeld van God.

En wij? Kijken we bij onszelf naar binnen, dan zijn we een beetje van allebei. Een beetje god in onze eigen kleine wereld, het middelpunt van ons eigen universum, maar tegelijk kunnen we ook ruimhartig en gul zijn.

'Beeld van God zijn' is kennelijk niet iets dat je hebt en dat je in je zak kunt steken. Het is *een mogelijkheid* die we in ons hebben, een mogelijkheid die in ons tot ontplooiing kan komen. Een mogelijkheid en meteen ook een uitnodiging, want daar draait het uiteindelijk om in de kerk: dat je wordt uitgenodigd om meer en meer te worden zoals God je bedoeld heeft, niet je kleine ikje, maar evenbeeld van God. Of om andere, niet godsdienstige woorden te gebruiken: je ware zelf.

Dan is de grote vraag: hoe doen we dat?

Er is iets raadselachtigs aan de hand:

Hoe *voller* je bent van jezelf
 - van je eigen kunnen
 je eigen meningen
 ja, ook je eigen zorgen -
 hoe minder je waarachtig jezelf bent/'beeld van God' bent.

Hoe *leger* je bent van jezelf
 - niet voortdurend bezig met je eigen kunnen
 met je meningen
 met je zorgen -
 hoe meer jouw zelf tot ontplooiing komt/hoe meer 'het beeld van God' in jou zichtbaar wordt

Hoe minder je een godje bent in je eigen universum,
 hoe meer je op God lijkt.

Hoe meer je ruimte maakt voor God,
hoe meer mens je wordt

Kun je het nog volgen?

Gelovig zijn heeft niet te maken met precies kunnen vertellen wie God is. Dat kan niemand. Het is beetje bij beetje je eigen belangrijkheid, je ikkigheid leren loslaten, zodat er iets van God in jou zichtbaar wordt.

Tot slot een klein verhaaltje. God is een portret aan het schilderen, een portret van jou. Maar wij... we hebben de neiging om God de hele tijd op de vingers te kijken. 'Kom ik er wel goed op te staan? Kan het niet een beetje meer zus en een beetje minder zo?' De vraag aan ons is, kunnen we de schilder, God, zijn werk laten doen en erop vertrouwen dat het een prachtig portret wordt?

Saskia Leene
Jorwert, 2 oktober 2022

